



7-39-40

Herrn Reg. Rat Univ. Prof.
Dr. Eduard Ritter von Liszt
Wien I.,
Schottenhof 3. Stg.



ZENEAKADEMIA
LISZT MŰZEUM

Dr. Budapesti

27.10.36

10

2.11.36.

ANY 129 (Liszt háza)
130
131
132
133



22 1/2



BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS NÉPMŰVELÉSI BIZOTTSÁGA

IV., Szép-utca 5. félemelet 2. Telefon: 1-845-29

Vasárnapi bérletsorozatának

II. BÉRLETI OPERAELOADÁSA

1936. október 25-én, vasárnap este 1/2 8 órai kezdettel

NORMA

Dalmű 2 felvonásban. Szövegét írta: *Romani*. Fordította: *Szerdahelyi József*. Zenéjét szerzte: *Bellini*. Vezényli: *Fleischer Antal*. Rendezte: *Márkus László*.

Severus, római prokonzul	<i>Halmos János</i>
Flavius, a barátja	<i>Ney Dávid</i>
Oroveso, a druidák főpapja	<i>Székely Mihály</i>
Norma, főjósno	<i>Bodó Erzs</i>
Adalgisa, fiatal druida nő	<i>Osváth Júlia</i>
Klotild, Norma meghittje	<i>Szilvássy Margit</i>

Papok és papnők. Templomőrök. Gall harcosok.
Történik Galliában, Irmisul isten templomában és környékén, továbbá Norma szikla-lakában, Krisztus születése utáni században.

Olasz föld termelte ki a zenés drámát, az operát. Firenzében, Bardi gróf palotájában játszották az első operát, 1594-ben. Ezt az első kísérletet évek múltán újabb bemutatók követik és az új műfaj annyira megnyeri a lelkes olaszok tetszését, hogy 1637-ben már nyilvános színház épül a nagyközönség szórakoztatására Velencében. A főúri paloták előkelő nézőseregét gyönyörködteti, mert magasabbrendű, választékos a stílusa, hiszen fejlődése akkor szorosan összefügg a harmónikus monódia kialakulásával. A basso continuón felépített deklamáló hang valóban forradalmian újszerű volt akkor. De amidőn a nagy tömegek kielégítését érelmes impresszáriók sajátították ki, hatalmas apparátussal megszervezett staggione társulatot létesítve, természetes, hogy ez a keret maga után vonta annak stiláris dekadenciáját. A firenzei, velencei palazzok hallgatóságát még elszórakoztatta a sok mitológikus tárgyú zenés dráma és mitológikus pásztorjáték, de a jegyét pénzért megváltó köznép mulatni akart, untatta őt Orfeusz fájdalmas siránkozása, Ifigénia fátyolos vágyakozása. Így születik meg az opera buffa,

mely bizonyos korokban zenés burleszkig, sőt opera paródiáig süllyed. A napoleoni korszakban a német zene magasabbrendű hangja az olasz operát is jótékonyan befolyásolta. Mozart géniusza ütközik ki Cherubini és Spontini dalműveiből, de még inkább azokból a komoly tárgyú zenés drámákból, melyek a múlt század első felében kezdték meg dalmás pályafutásukat.

Bellini, a század elején született (1801-ben) Cataniában, Szicília-szigetén. Nápolyban tanult zeneszerzést Zingarellinél és első kompozíciói hangszeres és egyházi művek. Huszonnégyéves korában írja első operáját, mely annyira tetszett, hogy megbízást kap a nápolyi San Carlo-színház részére komponálható dalműre. Később *«Il Pirata»* c. operájával már a milánói Scala kényes közönségét hódítja meg. Egymás után következett még négy dalműve. Közben Párizsba költözik, hol Rossini szeretettel karolja fel. Utolsó dalművét (*«I Puritani»*) közvetlen halála előtt fejezte be. 1835 szeptember 24-én fiatalon, 34 éves korában távozik az élők sorából. Bellini stílusa sok erődből tevődik össze. Déliolasz vérmérséklete a könnyed dallamosság felé tereli. Ez a gondtalan énekelni vágyódás néha erősen felhigítja méloszát. Wagner szigorú kritikáját Belliniről bizony sokszor érezzük jogosnak. Harmonizálása szinte primitíven takarékos. Ha úgy érezte, hogy egy merészebb modulációval eltorzítja dallamainak vonalát, inkább lemondott róla és megmaradt a végnélküli tonika-domináns cserék egyhangúságában. Polifón kísérleteknek nyomát sem találjuk főműveiben, hiszen a finálékban alkalmazott együtteseit homofóniába ágyazta. Az a melancholia, mely főként utolsó műveiből ütközik ki, jellegzetes Bellini hangjára, mert merőben eltér honfitársainak napsugaras, gondtalan derűjétől. Sokat gúnyolta Wagner a Bellini szerelmi-kettősök állandó tere és szext párhuzamait. Ezek azonban nemcsak nála találhatók meg, hanem a múlt század első felének minden vérbeli olasz mestereinél, Rossininál épúgy, mint Donizettinél, Mercadantenál, Pacininél és az ifjú Verdinél.

A *«Norma»* szövegkönyvét Romani írta két francia darabgyárosnak, Soumetnek és Belmontetnek hasonló című és a múlt század elején nagy sikert aratott francia szomorújátéka nyomán. *«Az alvajárónő»* (*«La sonnambula»*) tapsvihara még el sem csitult, mikor a *«Norma»* partitúrája elkészült. Milanóban zajlott le bemutató előadása, 1831 december 26-án. Nálunk, a Nemzeti Színház színpadán 1852-ben került színre; az Operában: 1886 január 1-én.

* * *

Szonátaformában modellált nyitány (Overture) vezeti be a dalművet. Persze nem szabad mozarti formára gondolnunk, pl. a *«Figaro lakodalma»* vagy a *«Varázsfuvola»* nyitányára. Bellini szonátaformáján bizony meglátszik a régi olasz polpurri-nyitányok sémája. Egyik különös jellegzetessége ennek a nyitánynak, hogy expozíciójában a főhangnem dominál, míg a párhuzamos dur-hangsori a melléktema megisméllődésénél használja. Ez ellentmond a formaesztétika és a hangnemek beosztási logikájának! Egyébként a nyitány három témacsoportját a duett végéből és a fináléből vette át a komponista.

Hosszabb *«introduction»* vezeti be az első zárt áriát. A szin a római

idők Galliájának egyik szent ligetét ábrázolja. Oroveso, a druidák vezére seregének élén kémleli a domboldalt, hogy az oltár tüze fellángol-e, annak jeléül, hogy jó idők járnak majd hazájára. Pollio Severus és hű kísérője, Flavius a zenekar élénk futamai alatt lépnek a színpadra. Recitativojából megtudjuk, hogy Norma iránti szerelme már régen kihűlt. Most Adalgisa papnőért dobog szíve, aki Irmin isten oltáránál teljesít szolgálatot. Bár egy látomása óva inti őt a szerelem felfokozásától, mégsem tudja vágyát leküzdeni. Pollio C-dur cavatinája (*«Egymás kezét szorítva állánk a szent oltárnál...»*) egyike a dalmű legismeretesebb epizódjainak. Az indulószerű Esz-dúr ária (*«Ami most lelkem hajlja...»*) típusa a múlt század eleji, vérbeli olasz áriáknak. Ünnepléses fúvó hangzatok és a kar éneke közben vonul be Norma, a főpapnő. A hold sápadt fényének misztikus világításánál, papnőtől körülveve, tartja meg ünnepi szertartását. A szűz istennőhöz esdekel, hogy harmattal élessze a fonyadt pálmaágat. A ceremónia végén Róma széthullását, rombadőlését jövendőli meg. Ha elfogulatlanul hallgatjuk meg nehéz koloratúrás futamokkal telített nagyáriáját, megint csak igazat kell adnunk Wagner-nek, aki májféltos fejtegetései közben azt állítja róla, hogy semmiképp sem festi alá a színpadi cselekmény ünnepélyes komolyságát, mert e dallam alá ép úgy lehet egy szerelmi vallomás versezetét elhelyezni, mint akár egy bordalét, vagy egy szatirikus humoreszket. Midőn Norma eltávozik, Adalgisa jelenik meg feldúlt lelkiállapotban. Szenvedélyes dalából (*«Menj és áldozz istenneidnek...»*) kétségbeesés árad. Közben Severus siet hozzá és ráveszi a menekülését, hogy szökjenek Rómába, ahol biztonságban lesznek. Pompázó színekkel csodálatos Adalgisa-nak a császárváros élénk, tarka életét. Ott házasságot köthetnek és nem zavarja őket a papok titlakozó szözege. A szenvedélyes hangú duett a kóda kitörő fortissimójában kulminál.

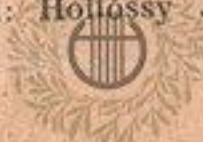
Változás. Norma megvallja barátnőjének, Klotildnak, hogy napok óta rossz előérzések gyöttrik. Szerencsétlenségtől retteg. Mióta megtudta, hogy Severust Rómába rendelték, az az érzése, hogy nagy bánat fogja őt érni. Gyermekeit sem akarja látni. Midőn Adalgisa megjelenik, fájdalma még fokozódik. Norma megértően hallja, hogy a szerelem nagy érzése papi hivatalának elhanyagolását vont maga után. Szórakozottan dalol ő is szerelmének régi emlékeiről. Váratlanul megjelenik Severus és a férj bűnös hűtlenségéről Norma megdöbbenve értesül. Mindkét nő gyűlölködve fordul el az álnok prokonzultól. Adalgisa fájdalmasan roskad össze és a főpapnő bűnbocsánatáért esdekel. Midőn kijelenti, hogy csak Norma boldogságát akarja látni, hiszen Severus az apja gyermekeinek, hirtelen megszólalnak a templom harsonái: Normát hívják a szent szolgálatra.

* * *

Komor hangulatú bevezető ütemek után lép be Norma, lámpával és törrel kezében. Gyermekeit akarja megölni kétségbeesésében. De midőn az ártatlan csöppségeket nyugodt mély álmukban megpillantja, ijedten kiált fel és elejti gyilkos törét. A gyermekek felébrednek és Norma zokogva öleli át őket. Adalgisát hivatja, kinek át akarja őket adni. De Adalgisa nem fogadja el az áldozatot, hanem kijelenti, hogy fel fogja keresni Severust, akit kötelességére fog figyelmeztetni. Duettel végződik a jelenet.

A következő változás első jelene harsás hangulatú. A gall katonák izgatottságát csak Norma erélyes fellépése tudja lecsendesíteni. A főpapnő csendben azt reméli, hogy Adalgisa visszaszerzi elvesztett férjét. De ekkor érkezik meg a szomorú hír, hogy Severus makacsul kitart elhatározása mellett, hogy Adalgisával Rómába szökik. Norma gyötrődése, lelkének feldúltsága ütközik ki a most következő F-dur áriából. Kétségbeesésében harcra tűzeli az Oroveso vezetésével egybegyűlt druidákat. Ezek a templomba betörő Severust foglyul ejtik. A prokonzul tudja, hogy halál lesz sorsa, de makacsul kitart elhatározása mellett. Már látszik a máglya lobogó fénye. De Norma lelkében hirtelen változás áll be. Önmagát vádolja azzal, hogy ő az oka a történeteknek. A körülállók azt hiszik, hogy izgalomban esztét veszítette. De Norma csak azt követeli férjétől, ismerje el, hogy szerette őt, úgy ahogy Norma rajongott érte. Vele együtt akar a lángok martaléka lenni. Meghatódottan omlik Severus annyi kinszenvedés után lábai elé. Norma búcsúzás közben arra kéri atyját, Orovesot, hogy gondozza gyermekeit. A druidák vezére ezt megrendülve igéri meg leányának. Megható Norma búcsúja, valamint az a jelenet, mikor a druidák fekete fátyollal borítják be a halálba készülő papnőt. A kar éneke közben mennek mindketten a tűzhalálba. Bellini tört e-moll harmasokkal illusztrálja a máglya lángjának lobogását.

A kiadásért felel: **Novágh Gyula** igazgató.
Nyomta: **Hollóssy János**, Budapest, VII., Jósika-u. 20.



ZENEAKADÉMIA

LISZT MÚZEUM

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS POLGÁRMESTERE ISKOLÁNKIVÜLI NÉPMŰVELÉSI BIZOTTSÁG

Hivatalos órák minden délelőtt 9—2-ig, pénteken délután 5—7 óráig
IV., Szép-u. 5. Telefon: 1-845-29. Postatakarék csekk számla: 47.000.

Méltóságos
Nagyságos

úrnőnek
úrnak

BUDAPEST

szdm

Hivatalból közszolgálati ügyben

Díj átalányozva

